

УДК 312.421

Цитування:

Танська Л. В. Глобалізація культури в контексті динаміки соціокультурних систем. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 2. С. 42–47.

Tanska L. (2023). Globalisation of Culture in the Context of Dynamics of Socio-Cultural Systems. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 42–47 [in Ukrainian].

*Танська Людмила Вацлавівна,
старша викладачка кафедри
менеджменту туризму, документних
та міжкультурних комунікацій
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
<https://orcid.org/0000-0001-7607-4688>
tanska2008@ukr.net*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ДИНАМІКИ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ СИСТЕМ

Мета статті – розглянути процеси глобалізації у сфері культури в умовах динаміки соціокультурних систем, також опосередкованих впливами глобалізму. **Методологія дослідження.** В основу методології дослідження покладено принципи діалектичного методу. Розгляд глобалізації у сфері культури та аналіз динаміки соціокультурних систем проводиться з використанням міждисциплінарного підходу. При дослідженні глобалізації як відкритої системи, що саморозвивається застосовано синергетичний метод. Також у процесі дослідження застосовано методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу; структурний та системний методи, а також культурологічний, що дозволило комплексно розглянути означену проблематику і досягнути відповідних результатів дослідження. **Наукова новизна** полягає в систематизації та узагальненні основних тенденцій глобалізації культури та динаміки соціокультурних систем, опосередкованих глобалізаційними впливами. **Висновки.** Глобалізація є однією з найактуальніших проблем сучасних досліджень, що зумовлено як міждисциплінарним характером концепції глобалізації, так і багатовимірністю та багатоаспектністю цього явища. Діалектика складної взаємодії всіх систем і компонентів соціальної взаємодії призводить до конфігурації, коли формується універсальна глобальна культура паралельно з консервуванням широкого і різноманітного набору локальних культур, що є нелінійними процесами. Глобалізація породжує нові розмежувальні лінії, нові локальності, які не збігаються з традиційними - місцевими, регіональними, національними, етнічними тощо. Історично складні багаторівневі взаємозв'язки, виступаючи джерелом розвитку процесів глобалізацій, формують його діалектичну природу: з одного боку, розширюються і поглиблюються інтернаціоналізація і глобалізація, а з іншого - активно розвиваються процеси протилежної спрямованості. Динаміка соціокультурних систем в умовах глобалізації визначається синергетичними взаємодіями відкритих складноорганізованих систем, які за наявності зовнішніх та внутрішніх детермінант здатні до якісних перетворень та змін всередині системи, продукуючи відповідну динаміку трансформаційних змін.

Ключові слова: глобалізація, глокалізація, соціокультурні системи, система культури, нелінійність, синергетика.

Tanska Lyudmyla, Senior Lecturer, Department of Tourism Management, Documentary and Intercultural Communications, Open International University of Human Development "Ukraine"

Globalisation of Culture in the Context of Dynamics of Socio-Cultural Systems

The purpose of the article is to examine the processes of globalisation in the field of culture in the context of the dynamics of socio-cultural systems, also mediated by the effects of globalism. **Research methodology.** The principles of the dialectical method are the basis of the research methodology. The study of globalisation in the field of culture and the analysis of the dynamics of socio-cultural systems is carried out using an interdisciplinary approach. In the study of globalisation as an open, self-developing system, the synergistic method is applied. The study also uses the methods of theoretical generalisation, analysis, and synthesis; structural and systemic methods, as well as cultural methods, which allowed for a comprehensive consideration of the specified problem and achievement of the relevant research results. **The scientific novelty** lies in the systematisation and generalisation of the main trends of the globalisation of culture and the dynamics of socio-cultural systems mediated by globalisation influences. **Conclusions.** Globalisation is one of the most pressing issues of contemporary research, due to both the interdisciplinary nature of the concept of globalisation and the multidimensionality and multifacetedness of this phenomenon. The dialectic of the complex interaction of all systems and components of social interaction leads to a configuration where a universal global culture is formed in parallel with the preservation of a wide and heterogeneous set of local cultures, which are non-linear processes. Globalisation generates new demarcation lines, new localities that do not coincide with the traditional ones – local, regional, national, ethnic, and

others. Historically complex multi-level interrelationships, being the source of the development of globalisation processes, form its dialectical nature: on the one hand, internationalisation and globalisation are expanding and deepening, and on the other hand, processes of the opposite direction are actively developing. The dynamics of socio-cultural systems in the context of globalisation is determined by synergistic interactions of open complex systems, which, in the presence of external and internal determinants, are capable of qualitative transformations and changes within the system, producing the corresponding dynamics of transformational changes.

Key words: globalisation, glocalisation, socio-cultural systems, culture system, nonlinearity, synergy.

Актуальність теми дослідження. В останні десятиліття проблема глобалізації і всі похідні від цього питання набули дійсно всеохопної магістральності для визначення прогностичних тенденцій розвитку в багатьох сферах суспільної діяльності, виявлення нових вимірів осмислення буття людини у взаємодії з техніко-технологічною сферою і природним універсумом, актуалізуючи при цьому багато іншої проблематики, у тому числі, пов'язаної з культурно-ціннісними самовизначеннями. Глобалізація є об'єктивним процесом, що породжується, перш за все, виробничо-економічними відносинами, виходячи за межі окремих країн, так і суто економічної і прикладної сфери. Глобальні зв'язки між країнами утворюють також система міжнародних відносин, мережі глобальних комунікацій, екологічні проблеми, необхідність регулювати процеси в світовому співтоваристві, міжкультурні контакти і зв'язки. Сучасний період глобалізації охоплює світ, що сформувався в другій половині ХХ століття, і саме він змінює характер історичного розвитку. Вийшовши за економічні рамки, глобалізація стала політичною домінантою світового розвитку. Заломлення глобалізації в просторі культури, в фокусі множинності культурних світів ініціює мінливість як всередині культурних систем, так і в просторі їх взаємодії. Будь-якому процесу сприяють ті чи інші механізми, що ініціюють його виникнення і розгортаються в просторі і часі. Трансформація соціальних структур і культурних форм породжена і стала наслідком глобалізації. В результаті глобалізаційних процесів формуються нові культурні зони всередині однієї країни, а полістилізм культурних форм, цінностей, норм передбачає виникнення міжкультурної взаємодії і зв'язків. Наслідком культурної глобалізації є складний і нерівнозначний процес формування глобальних культур, що беруть свій початок в культурах національних, а конституювання нової системи цінностей, що спирається на ці коди національних/локальних культур, обертається кризою ідентичності.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам дослідження глобалізаційних процесів, їх понятійного осмислення та аналізу

соціокультурних аспектів присвячені праці ряду зарубіжних дослідників: З. Баумана, У. Бека, Д. Белла, З. Бжезінського, І. Валлерстайна, М. Ватерса, Д. Галлера, Е. Гідденса, К. Гірца, Р. Дарендорфа, Г. Йонаса, М. Кастельса, Р. Кеохане, Д. Медоуза, Дж. Ная, Р. Робертсона, Дж. Розенау, Е. Сміта, Т. Фридмана, Ф. Фукуями, С. Хантінгтона. Дослідженню проблематики глобалізації в розрізі багатьох галузей, у тому числі культури, присвячено значний корпус наукової літератури низки авторів національних рівнів, що висвітлювали ці питання відповідно до актуалізації і заломлення проблем глобальних трансформацій в межах країн і їх національних культур. Разом з тим, зазначимо, що глобалізацію культури та динаміку соціокультурних систем в умовах глобалізації і їх взаємопов'язаність досліджували такі вітчизняні автори, як Т. Веремієнко [1], Р. Винничук [2], Г. Герасимович [3], П. Герчанівська [4–6], О. Данильян [7; 9], Ж. Денисюк [8], О. Дзьобань [7], Г. Ковальова [9], В. Мельник [10], К. Настояща [11], Р. Чигур [12], І. Шапошникова [13], В. Шейко [14], О. Яковлев [15] та ін.

Мета роботи – розглянути процеси глобалізації у сфері культури в умовах динаміки соціокультурних систем, також опосередкованих впливами глобалізму.

Виклад основного матеріалу. Заломлення глобалізації в просторі культури обумовлює зміни як всередині культурних систем, так і в просторі їх взаємодії. Зміни, викликані глобалізацією, торкнулися не лише форми культур, але й типів їх сприйняття й інтерпретації. В результаті глобальна гомогенізація, яка осмислюється як уніфікація матеріальної сфери культур, виявила відмінність як в історичній динаміці цінностей, так і в їх ієрархічній побудові. Глобалізація в культурі - це апелювання, насамперед, до впливу масових технологій, засобів комунікації на життєдіяльність соціуму і культури. Масове поширення інформаційних технологій, їхня доступність стає масштабним охопленням різних соціальних верств зростаючою уніфіковано-глобальною масовою культурою, що запозичує і використовує коди й цінності

інших культур. Відповідно, глобалізація і локалізація є взаємопов'язаними процесами, що характеризують мінливість культурної системи в умовах розширення й трансформації культурного простору.

Сучасна глобалізація як якісно новий етап трансформаційних змін суспільств, викликана до життя сучасним рівнем матеріального і духовного виробництва, розвитком його продуктивних сил, технологій та низкою інших прогресивних чинників. Лідером глобалізації виступають насамперед розвинуті країни західної цивілізації, які досягли найбільших успіхів у своєму розвитку на основі використання досягнень інформаційної революції. Водночас у світі, що чимдалі стає все більше взаємопов'язаним, глобалізація втягує у свою орбіту народи й країни з різним рівнем культур та рівнів розвитку. Зростання значущості соціокультурного фактора глобалізації, на думку Т.Веремеєнко, зумовлене найперше швидкістю й масштабною зміною домінуванням інтегративних тенденцій у культурі, інтенсивністю культурних взаємодій в інформаційному суспільстві, зростанням масштабів культурної індустрії у зв'язку з появою транснаціональних корпорацій у сфері виробництва культурних товарів та послуг, вторгненням західної культури тощо [1, 152–153].

Ключовим питанням культурної глобалізації стає співвідношення уніфікації та різноманіття культур, що набуло вже низку теоретичних напрацювань. Важливим чинником у цьому аспекті є те, що глобалізація розвивається за умов нової інформаційної реальності, де інформаційне поле стало загальнопланетарним простором, що характеризується пересиченням різного роду інформації та знань. Сучасне виробництво інформації перевершує її сприйняття людським розумом, а її швидкість поширення у світі багаторазово перевищує будь-які швидкості суспільного розвитку.

Процес глобалізації включає взаємодію держав, народів, етносів, соціальних спільнот у єдиній системі відносин на планетарному рівні. Відтак наявною є сформована система відкритого культурного обміну, запозичення зразків поведінки, адаптації культурних стереотипів до умов глобального буття, при цьому розширюючи кордони у всіх сферах людської діяльності.

Глобалізація включає як негативні, так і позитивні тенденції. Як узагальнює Р. Чигур, науковці серед основних глобальних проблем сучасності виокремлюють такі, як: екологічну, демографічну, природоресурсну, роззброєння,

нерозповсюдження зброї масового ураження і запобігання ядерної війни, боротьбу з тероризмом [12, 99].

моменти на рівні соціальних спільнот проявляються у можливості втрати культурної самобутності внаслідок акультурації та асиміляції, а збереження культурної своєрідності у суспільстві стало оцінюватися як найвище досягнення цивілізації. Необхідність вирішення цього завдання актуалізує дослідження культурної динаміки в умовах глобалізації. З огляду на множинність проявів глобалізація складно піддається загальним оцінкам і характеристикам, які викликають запеклі суперечки, зокрема концептуального характеру. Однак більшість дослідників визнають, що глобалізація є не єдиним, рівномірним процесом, а являє собою сукупність різнорідних процесів, що в принципі не можуть бути однорідними. Теорію культурної глобалізації пов'язують із ім'ям Р. Робертсона. Згідно з поглядами вченого, культурна глобалізація не зводиться до гомогенізації та уніфікації культур. Певною мірою глобалізаційні процеси повинні і можуть набувати форми, що відображає місцеві особливості, звичаї, традиції [17, р. 144]. Звідси поява таких понять, як «локалізація» та «глокалізація». Теоретики глобального суспільства бачать суть процесів, що відбуваються в «стисканні» світу і розширенні взаємозалежності, вважаючи ці процеси наслідком поширення культури модерності.

За слушним визначенням О. Данильяна та О. Дзьобаня, розглядаючи проблеми глобалізації, необхідно пам'ятати, що культура будь-якого соціуму є складною системою, елементами (підсистемами) якої є традиційні та інноваційні культурні форми, субкультури різних соціальних спільнот, груп, етносів, релігійних конфесій тощо. Крім певних рис єдності між елементами соціокультурної системи, а також між культурами в цілому існують певні відмінності, які при взаємодії суб'єктів у процесі глобалізації можуть набувати різних станів: від інтеграції (взаємопроникнення) до конфлікту [7, 37].

Культура є складною системою, під якою розуміють «сукупність підсистем та елементів культурного об'єкту, між якими існує закономірний зв'язок та взаємодія, що обумовлює його властивості та закономірності функціонування. Структура системи – це стійка сукупність підсистем, елементів культурного об'єкту та зв'язків між ними, що забезпечує його цілісність та зберігання основних властивостей при зовнішніх та внутрішніх

змінах. Зв'язок між елементами культурної системи – стійкі відносини між елементами, що обумовлюють залежність властивостей одного елемента від властивостей інших елементів системи. Відтак, культурна система є сукупністю взаємопов'язаних та взаємозалежних культурних елементів [4, 4].

При розгляді культури як цілісної системи в умовах глобалізації теоретики цілком обґрунтовано схилиються до застосування синергетичної парадигми, оскільки саме вона як принцип самоорганізації має дієве методологічне значення для розуміння еволюції складно організованих систем, якою є культура. На думку В. Шейка, самоорганізація являє собою встановлення організованості і порядку через узгоджену взаємодію компонентів усередині системи за відсутності впорядковувальних впливів середовища [14, 18]. Щоб система була такою, що самоорганізується, і, відповідно, мала можливість прогресивно розвиватися, вона має задовольняти принаймні таким вимогам: має бути відкритою, тобто обмінюватися із середовищем речовиною, енергією або інформацією; процеси, які в ній відбуваються, мають бути кооперативними (корпоративними), тобто дії її компонентів мають бути узгодженими між собою; система має бути динамічною; знаходитися далеко від стану рівноваги [14, 19]. Вчений обґрунтовує твердження, що у моделі самоорганізації суспільство (або цивілізація в широкому значенні) постає як нерівноважна система особливого типу, сталість якої забезпечується штучним опосередкуванням зовнішніх (з природним середовищем) і внутрішніх взаємовідношень. Відповідно, вся сукупність опосередковувальних механізмів — знаряддя та інші матеріальні продукти, мови, міфології, мораль тощо — об'єднуються поняттям «культура». З позицій синергетики соціально-культурна система пристосовується не так до умов середовища, які спонтанно змінюються (такі ситуації менш цікаві та відносно тривіальні), як до власних зрослих можливостей та наслідків людської діяльності. Це одна з принципових відмінностей моделі, заснована на концепції сталої нерівноважності [14, 23].

Тривалий час, за визначенням української дослідниці П.Герчанівської, культурологічна інтерпретація соціокультурної динаміки залежала від обраної пізнавальної моделі, що формується та функціонує у певній епосі й конкретному соціальному контексті. В європейській культурі довгий час

акцентувалась увага на лінійній моделі динамічних процесів, що конституює парадигмальну матрицю метафізики. Ключовою парадигмою цієї теоретичної моделі є послідовне ускладнення соціокультурного життя, що супроводжується підвищенням рівня його організації. У межах цієї концепції людська культура розглядається як сукупність процесів адаптації людей, організованих у суспільства, до їхнього природного оточення. Проте, як підкреслює вчена, за допомогою лінійно-поступальної моделі неможливо пояснити суспільні процеси часів деградації, застою або стрімких революційних перетворень [6, 11–12].

На думку дослідників, найочевиднішою і прийнятнішою для сучасного світу є концепція циклічного розвитку культури, яка представляє культурну картину світу, де особливе значення надається кризовим переходам при збереженні цілісності. Тут культура розглядається як замкнута, самодостатня система. Криза є фазою в циклічному процесі, яка, радикально руйнуючи капітальні цінності, знов створює умови для переходу системи на вищий рівень розвитку [3, 115]. Знову ж таки, для аналізу динамічної соціокультурної системи індустріального й інформаційного суспільств, спрямованих на активне перетворення природного та соціокультурного середовища, доцільно використовувати інший варіант — незамкнену циклічну модель (за спіральним циклом), коли траєкторія еволюційних циклів має форму спіралі, а в початковій і кінцевій точках витка система проходить подібні, однак не тотожні попереднім циклам стани [6, 13].

За твердженням П. Герчанівської, у ракурсі синергетичної моделі культура та суспільство постають як відкриті, нерівноважні, нелінійні системи, що самоорганізуються. Відкритість системи є необхідною, але недостатньою умовою для її самоорганізації: не всяка відкрита система самоорганізується. Для цього необхідна наявність двох протилежних начал – начала, що творить структуру, та начала, що руйнує її, приводячи до неупорядкованих процесів у системі, хаосу (дисипації). Боротьба цих начал – порядку й хаосу – становить механізм перебудови старої та формування нової соціокультурної системи, що обумовлює її саморозвиток у цілому [4, 5]. Відповідно, соціокультурна система з рівноважного стану входить у нерівноважну фазу свого розвитку, починається процес якісної перебудови її властивостей. Спочатку зміни носять уповільнений, поступовий характер. З поглибленням ентропії посилюється рівень

нерівновазі, що породжує дисипацію в системі й одночасно провокує сплеск нових ідей у суспільстві. Саме в цей період складається нова смислова цілісність культури, викристалізовується її нова парадигма. Отже, стан хаосу – це креативна за своєю суттю фаза розвитку соціокультурної системи, в рамках якої йде переоцінка її смислового ядра й пошук нової, більш ефективної конфігурації [4, 5–6].

На думку дослідниці Г. Герасимович, «динаміка культури є відображенням здатності складних соціальних організмів адаптуватись до мінливих зовнішніх і внутрішніх умов існування» [3, 113].

Трансформація соціокультурної сфери, що відбувається під впливом глобалізаційних процесів, призводить до зміни традиційного способу життя, культурних смислів. Глобалізація так само містить у собі низку викликів та загроз національній державі, пов'язаних із передачею частини суверенітету наднаціональним та локальним політико-економічним структурам, трансформацією етнокультурної ідентичності. Існування у світі глобальних інформаційних потоків, превалювання опосередкованих комунікацій, призводить до поширення різних стереотипів, ціннісних установок, зразків поведінки, формованих поза локальним культурним простором. За визначенням К.Настоящої, найбільше ж, статистично присутньою з інокультурних впливів у вітчизняній культурній традиції, є світова глобалізаційна культура, тотальна наявність якої маркується широкомасштабним знаково-символічним представництвом у всіх сферах життя соціуму і вплив якої, зокрема, на духовно-інтелектуальний вимір і соціетальну психіку спільноти уявляється, наразі, зовсім недооціненим [11, 26].

Наукова новизна полягає в систематизації та узагальненні основних тенденцій глобалізації культури та динаміки соціокультурних систем, опосередкованих глобалізаційними впливами.

Висновки. Глобалізація є однією з найактуальніших проблем сучасних досліджень, що зумовлено як міждисциплінарним характером концепції глобалізації, так і багатовимірністю та багатоаспектністю цього явища. Діалектика складної взаємодії всіх систем і компонентів соціальної взаємодії призводить до конфігурації, коли формується універсальна глобальна культура паралельно з консервуванням широкого і різноманітного набору локальних культур, що є нелінійними

процесами. Глобалізація породжує нові розмежувальні лінії, нові локальності, які не збігаються з традиційними – місцевими, регіональними, національними, етнічними тощо. Історично складні багаторівневі взаємозв'язки, виступаючи джерелом розвитку процесів глобалізацій, формують його діалектичну природу: з одного боку, розширюються і поглиблюються інтернаціоналізація і глобалізація, а з іншого – активно розвиваються процеси протилежної спрямованості. Динаміка соціокультурних систем в умовах глобалізації визначається синергетичними взаємодіями відкритих складноорганізованих систем, які за наявності зовнішніх та внутрішніх детермінант здатні до якісних перетворень та змін всередині системи, продукуючи відповідну динаміку трансформаційних змін.

Література

1. Веремієнко Т. Соціокультурна динаміка в процесі глобальних трансформацій. *Міжнародна економічна політика*. 2008. № 1–2. С. 152–166.
2. Винничук Р. В. Культурологічний дискурс проблем соціокультурної динаміки. *Молодий вчений*. 2017. № 8.1 (48.1). С. 5–8.
3. Герасимович Г. Особливості циклічної моделі соціокультурної динаміки. *Наукові записки. Філософія*. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2010. Вип. 7. С. 106–116.
4. Герчанівська П. Е. Аналіз культури в парадигмі теорії систем. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. Київ : Міленіум, 2017. № 1. С. 3–7.
5. Герчанівська П. Е. Креативність у динаміці культурних форм. *Культура і сучасність : альманах*. Київ : Міленіум, 2011. № 1. С. 113–117.
6. Герчанівська П. Е. Моделі розвитку сучасних соціокультурних систем. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2013. № 1. С. 11–16.
7. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Глобалізація культури: протиріччя та тенденції розвитку. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. *Політологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін.* Харків : Право, 2017. № 2 (33). С. 29–41.
8. Денисюк Ж. З. Глобальність людського розвитку в антропоцені: культурологічні та ціннісні виміри. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2022. № 1. С. 11–16.
9. Ковальова Г. П., Данильян В. О. Україна у світових глобалізаційних процесах : виклики і відповіді. *Науковий вісник. Філософія*. Харків : ХНПУ, 2015. Вип. 45 (частина I). С. 229–241.
10. Мельник В. В. «Аксіологічний поворот» сучасної філософії від культури як буття до буття

культури. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2015. № 63. С. 208–217.

11. Настояща К. В. Культурна традиція як агент соціальних змін і модератор соціокультурного дискурсу в суспільстві. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Соціологія*. 2012. Вип. 165. Т. 177. С. 22–27.

12. Чигур Р. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Філософія*. 2015. Вип. 18. С. 96–102.

13. Шапошнікова І. В. Соціокультурні трансформації: співвідношення традицій та новацій. *Грані*. 2015. № 4 (120). С. 21–26.

14. Шейко В. Синергетичні аспекти динаміки соціокультурних процесів в умовах глобалізації. *Культурологічна думка : щорічник наук. пр. / Акад. мистецтв України, Ін-т культурології*. Київ, 2013. № 6. С. 17–26.

15. Яковлев О. В. Синергетична модель культурного розвитку України в добу глобалізації. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук. пр. Вип. 20. Т. 1 / упоряд. В. Г. Виткалов*. Рівне : РДГУ, 2014. С. 192–194.

16. Huntington S. Clash of Civilizations and Remaking of World Order. N.Y. : Simon & Schuster, 1996. 367 p.

17. Robertson R. Globalization. Social Theory and Global Culture. L., 1992. 224 p.

References

1. Veremienko, T. (2008). Sociocultural dynamics in the process of global transformations. *International economic policy*. 1–2, P. 152–166. [in Ukrainian]

2. Vinnychuk, R. V. (2017). Cultural discourse on the problems of sociocultural dynamics. *A young scientist*, 8.1 (48.1), P. 5–8. [in Ukrainian]

3. Gerasimovych, H. (2010). Peculiarities of the cyclical model of sociocultural dynamics. *Proceedings. Series "Philosophy"*. Ostroh: Publishing House of the National University "Ostroh Academy", Issue 7, P. 106–116. [in Ukrainian]

4. Herchanivska, P. E. (2017). Analysis of culture in the systems theory paradigm. *Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts: Science. magazine*. Kyiv: Millennium, Issue 1, P. 3–7. [in Ukrainian]

5. Herchanivska, P. E. (2011). Creativity in the dynamics of cultural forms. *Culture and modernity: an almanac*. Kyiv: Millennium, Issue 1, P. 113–117. [in Ukrainian]

6. Herchanivska, P. E. (2013). Development models of modern sociocultural systems. *International*

Bulletin: Cultural Studies. Philology. Musicology, Issue 1, P. 11–16. [in Ukrainian]

7. Danilyan, O. G., Dzoban, O. P. (2017). Globalization of culture: contradictions and development trends. *Bulletin of the National University "Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise"*. Series: Political science. Kharkiv: Pravo, Issue 2 (33), P. 29–41. [in Ukrainian]

8. Denisyuk, Zh. Z. (2022). The globality of human development in the Anthropocene: cultural and value dimensions. *Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts*, Issue 1, P. 11–16. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2022.257424> [in Ukrainian]

9. Kovalova, G. P., Danilyan, V. O. (2015). Ukraine in the global processes of globalization: challenges and answers. *Scientific Bulletin. Series "Philosophy"*. Kharkiv, Issue 45 (Part I), P. 229–241 [in Ukrainian]

10. Melnyk, V. V. (2015). "Axiological turn" of modern philosophy from culture as being to the being of culture. *Humanitarian Bulletin ZDIA*, Issue 63, P. 208–217 [in Ukrainian]

11. Present, K. V. (2012). Cultural tradition as an agent of social changes and a moderator of socio-cultural discourse in society. *Scientific works [of the Petro Mohyla Black Sea State University]*. Ser. : Sociology, Issue 165, Vol. 177, P. 22–27. [in Ukrainian]

12. Chyгур, R. (2015). The phenomenon of globalization: socio-philosophical analysis. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy"*. Series "Philosophy", Issue 18, P. 96–102. [in Ukrainian]

13. Shaposhnikova, I. V. (2015). Sociocultural transformations: the relationship between traditions and innovations, Issue 4 (120), P. 21–26. [in Ukrainian]

14. Sheiko, V. (2013). Synergistic aspects of the dynamics of socio-cultural processes in the conditions of globalization. *Cultural thought: yearbook of sciences. pr. Kyiv*, Issue 6, P. 17–26. [in Ukrainian]

15. Yakovlev, O. V. (2014). Synergistic model of cultural development of Ukraine in the age of globalization. *Ukrainian culture: past, present, ways of development: coll. of science Ave. Issue 20. Vol. 1. Rivne: RDSU*, P. 192–194. [in Ukrainian]

16. Huntington S. (1996). Clash of Civilizations and Remaking of World Order. N.Y.: Simon & Schuster.

17. Robertson, R. (1992). Globalization. Social Theory and Global Culture.

Стаття надійшла до редакції 03.04.2023

Отримано після доопрацювання 04.05.2023

Прийнято до друку 12.05.2023